

ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΕΣ

ΤΟΥ PAUL ADAM

Η ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΕΙΡΗΝΗ

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

Οι συναυμάτοι φορτώθηκαν κατόπιν τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸν Ἐβγαλαν ἔξω. Στὸς φρουροὺς, οἱ ὁποῖοι τοὺς ρώτησαν ποῦν μετέφρασαν ἔτσι, ἀπάντησαν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἑνὸς σημερινὸς αἰχμάλωτου, γιὰ τὸν ὅποιο ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε διατάξει νὰ τὸν μεταφέρουν μυστικά. Ἐταῖ πέρασαν κ' ἔρριξαν τὸν αἰχμάλωτο τους σὲ μιὰ θάρκα, ἡ ὁποία διευθύνθηκε γρήγορα-γρήγορα πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴ ἀκτή.

Καὶ ὁ χρονικογράφος ποὺ ἀναφέρει αὐτὸ τὸ δραματικὸ ἐπεισόδιο, καταλήγει ὡς ἑξῆς:

«Ἐκείνο τὸ Σάββατο, 14 τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου 798, οἱ συναυμάτοι μετέφρασαν τὸν αὐτοκράτορα πολὺ πρωτὶ στὴν πρατώουσα, στὰ ἀνάκτορα. Ἐκεῖ, κατὰ τὶς τρεῖς τὸ ἀπόγευμα, ἔφθασαν οἱ ἡμίονοι, οἱ ὁποῖοι τοὺ ἔβγαλαν τὰ μάτια μὲ τὴν σκληρότητα, ὥστε ὁ θάνατός του ἐπῆλθε ἀμέσως. Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος πέθανε μέσα σὸ ἴδιο παλάτι, ὅπου τὸν εἶχε γεννηθεῖ ἡ Εἰρήνη.»

VI

Η ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ

Ἐνὰ τέτοιο κακούργημα, ἔπως θεβαίνουν τουλάχιστον οἱ ἱστορικοὶ, προκάλεσε τὴ θεία ὄργη. Ἐπὶ δεκαεφτά ἡμέρες, ὁ ἥλιος ἔπαυε νὰ λάμπη. Τόσο μεγάλο ἦταν τὸ σκοτάδι, ὥστε τὰ πλοία ἔχαναν τὸ δρόμο τους στὴ θάλασσα. Τὸ γέρι τοῦ Θεοῦ τιμωρῆσε τὴν αὐτοκρατορία μὲ μιὰ ἐπιδρομὴν Σαρακηνῶν, οἱ ὁποῖοι ἀφάνισαν τὶς ἐπαρχίες τῆς Ἀνατολῆς κ' ἐσφαζάν τὴν χριστιανικὴ στρατιὰ ποὺ πῆγε νὰ τοὺς ἀντιμετώπιση.

Χρειάστηκε ὅλη ἡ ἰκανότης τῆς Εἰρήνης γιὰ νὰ ἀσσορκίσῃ ὅλες αὐτὲς τὶς δυστυχίες. Τὸ χρυσάφι—ἄλλος ἥλιος αὐτὸ—θρῖσκόταν ἀφθονο στὴ διάθεσί της. Ἐτοὶ θῆρκε ἀμέσως στὰ θησαυροφυλάκια της τὰ χρηματικά ποσὰ ποὺ τῆς χρειαζόντουσαν γιὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν εἰρήνην μὲ τοὺς Βουλγάρους καὶ τοὺς Ἀράβες. Συγχρόνως λιγότεμε τοὺς φόρους πράγμα ποὺ εὐχαρίστησε πολὺ τὸ λαὸ καὶ τοὺς ἐμπόρους. Ἐπίσης ἐστόλισε μὲ πολυτίμητες σπῆνες πέτρες τὶς εἰκόνας τῆς Παναγίας στὸς ναοὺς. Κ' ἔτσι ὁ ἥλιος ἐξευμενίστηκε καὶ παρουσιάστηκε πάλι.

Ὡστόσο ἡ Εἰρήνη δὲν ἐμφανίστηκε καθόλου στὸ λαὸ ὡς τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα. Ἄφισε πρῶτα νὰ γαληνεύσῃ κάπως ὁ θόρυθος τοῦ ἐγκλήματος.

Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία, ὅτι μιὰ ἀπέραντη θλίψη τῆ σαοάντης κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ. Ἡ πρόθεσί της δὲν ἦταν νὰ ἐπιτάξῃ τὸ θάνατο τοῦ Κωνσταντίνου. Ἐπίσης οἱ ἱστορικοὶ δὲν ἀναφέρουν ποθενὰ ὅτι αὐτὴ εἶχε διατάξει νὰ τοὺ ἔβγαλουν τὰ μάτια.

Τὸ ἐγκλημα αὐτὸ ἔγινε κατόπιν ἐισηγήσεως τοῦ Σταυρακίου καὶ τοῦ εὐνοῦχο Ἀετίου, οἱ ὁποῖοι, θλιπόντας τὴν Εἰρήνην νὰ γράσῃ, ἔπαισαν ἐλπιδες πῶς θὰ τὴν διαδεχθοῦν στὸ θρόνο, ἀφοῦ συμμετεῖχαν τώρα σὲ μιὰ κυβένησι, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔβγαινε εὐχαριστήσιμος ὁ λαός.

Τὸ μαρτύριό της τυφλώσεως δὲν προκαλοῦσε σχεδὸν ποτὲ τὸ θάνατο. Χρειαζόταν μεγάλη κτηνώδης ἐκ μέρους τῶν ἡμιόνων γιὰ νὰ ἐπέλθῃ τὸ μοιραῖο. Στὶς τελετὲς καὶ στὶς ἐπίσημες ἐξελίξεις τῶν ἀνακτόρων, ἔβλεπε κανεὶς πολλοὺς μεγιστάνες ποὺ εἶχαν τυφλωθῆ γιὰ πολιτικοὺς λόγους, νὰ ἐμφανίζονται στηριγμένοι στὸ μπράσο ἑνὸς εὐνοῦχο, μὲ ὅλα τὰ διακριτικὰ τοῦ ἀξιωματικοῦ τῶν. Ἡ τύφλωσις ἦταν ἡ πῶ συννησμένη τιμωρία γιὰ τοὺς ἀρχόντες ποὺ ἐπαναστατοῦσαν ἢ συναμοτοῦσαν κατὰ τὸν καθοριστὸ. Μὰ δὲν ἔθωρεῖτο καθόλου ἀτίμια.

Ἡ Εἰρήνη, ἔστω καὶ ἂν διέταξε ἡ ἴδια τοὺς ἡμίονοι νὰ τυφλώσουν τὸ γιὸν της, δὲν εἶχε ἄλλο σκοπὸ, παρὰ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ θρόνο. Ἐτοὶ τὸ στρατιωτικὸ κέμια θέαμεν χωρὶς ἀρχηγὸ—ἀφοῦ οἱ θεοὶ τοῦ αὐτοκράτορος εἶ-

χαν τυφλωθῆ κ' αὐτὴ—καὶ δὲν θὰ ἔτολμοῦσε πειὰ νὰ δημιουργήσῃ καμμίαν ἀντίδρασι ἐναντίον της.

Μὰ ὁ Κωνσταντῖνος πέθανε κατὰ τὸ μαρτύριό του κ' ἡ τύφεις δὲν ἀργῆσαν νὰ παρουσιαστοῦν στὴν καρδίαν τῆς μητέρας του.

Λίγο μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κωνσταντίνου, οἱ θεοὶ του, οἱ τέσσαρες τυφλοὶ Κάισαρες, τοὺς ὁποῖους ἡ Εἰρήνη εἶχε ἐξορίσει γιὰ περισσότερὴ ἀσφάλεια στὴν πατρίδα της, δηλαδὴ στὰς Ἀθήνας ἀργάωσαν μιὰ συνωμοσία καὶ θέλησαν νὰ ἐξευμενίσουν τὴν εἰρήνην τῶν Ἀθηναίων σ' ἐπανάστασι. Μὰ οἱ Ἀθηναῖοι οἱ ὁποῖοι λάτρευαν τὴν Εἰρήνην, τοὺς συνέλαβαν καὶ τοὺς ἀφῆσαν σχεδὸν ἡμίθωνεις ἀπ' τὴν κακοηθῆσι. Τότε, παρ' ὅλες τὶς τύψεις της, ἡ Εἰρήνη δὲν ἐδίωκε νὰ συνεχιστὶ τὸ ἔργο τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐξοντώσεως, τὸ ὅποιο εἶχε ἀρχίσῃ. Ἐστεῖλε λοιπὸν ἀμέσως στὰς Ἀθήνας τὸν ἐκάδελφὸ της Θεόδωρο Σαραντέπηγο, ὁ ὁποῖος ἀργάωσε τρομερῆς σφαγῆς ἐναντίον τῶν συναμωσθέντων στὴ συνωμοσία.

Ἐπιματεῖ τοῦ Πάσχα πλησίασε κ' ἡ Εἰρήνη ἀποφάσισε νὰ προσεβῆ γιὰ τελευταία φορὰ στὰ μάτια τοῦ λαοῦ τὸ θέαμα τῆς δυναμῆς της καὶ τῆς ἠμορφίας της, κάνοντας μιὰ ἀσύγκριτη ὡς μεγαλοπρέπεια ἐμφανισι.

Ἐτὴ δευτέρῃ ἡμέρῃ τοῦ Ἁγίου Πάσχα—γράφει σχετικῶς ὁ χρονικογράφος—ἡ αὐτοκράτειρα, φεύγοντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἔκανε ἕναν ἐπίσημο περίπατο, ἐπάνω σ' ἕνα χρυσοῦ ἄρμα συρμένο ἀπὸ τέσσαρα ἄλογα. Τέσσαρες πατρίκιου κρατοῦσαν τὰ ἡνία τοῦ ἄματός της ὁ Βάσιλος, στρατηγὸς τῶν Θρακῶν, ὁ Σουλταίνος, στρατηγὸς κ' αὐτὸς, ὁ σχολιασὸς Νικήτας κ' ὁ Κωνσταντῖνος Βῶλιος, Πέρσις μεγαλοπρεπῆς καὶ σιωπηλῆ, σκροτίζοντας πίσω τῆς ἀβῆθ να χρυσοῦ, τὸ ὅποιο ὁ ὄχλος ἀρμύσε γιὰ νὰ πάρῃ.

Μὰ σχεδὸν ἀμέσως ἀρρώστησε τόσο σοβαρὰ, ὥστε ἀρχίως νὰ κυκλοφορῇ στὴν πόλι ἡ φήμη τοῦ προσεχοῦς θανάτου της. Ἐμεινε ἐπὶ πολὺ καιρὸ σὲ μιὰ κατάσταση ἐκμηνδίστως ἀπολυμένη, μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ της ἀλλοιωμένα καὶ μὲ τὰ μάτια της προσηλωμένα σὲ κάποιο θέαμα τοῦ ὕπερφαντος, τρομαχτικὸ καὶ ὑπέρογο συγχρόως.

Ἐνὸ ὁ πατριάρχης Γαλατῶν κ' οἱ ἀνάτατοι κληρικοὶ προσευχόντουσαν καὶ παρακαλοῦσαν τὸ Θεὸ νὰ σώσῃ τὴν Εἰρήνην, οἱ ὕπουργοι τῆς εἶχαν χάσει κίελας νὰ διαφιλοσοφῶν τὴν ἐ-

ξουσία.

Κατὰ τὰ τελευταία χρόνια, ὁ Ἀέτιος εἶχε κατορθώσῃ ν' ἀπικτήσῃ μεγάλῃ δύναμι καὶ δὲν ἔκανε ἄλλο παρὰ νὰ μηχανορραφῇ τὸ Σταυράκι στὴν αὐτοκράτειρα, κατορθώνοντας ἔτσι νὰ κερδίσῃ τὴν εὐνοία της.

Μανιασμένος τότε ὁ Σταυράκιος ἀναστάτωσε, ἂν προηγουμένως ποὺ ἦταν, τὶς δημόσιες ὑποθέσεις κ' ἄφισε τοὺς Τατάρους νὰ εἰσβάλλουν στὴν αὐτοκρατορία. Ἡ Εἰρήνη ἐξαγοράσε τότε μὲ χρῆματα τὴν εἰρήνην. Μὰ οἱ θάρβαροι αὐτοὶ, ὅλοια τὰ ἦσαν, ἐξακολούθησαν τὶς λεηλασίες. Ἡ συμμορία τους μάλιστα ἔφτασαν ὡς τὶς πόλες τοῦ Βυζαντίου καὶ καθάρωσαν ν' ἀρπάξουν μὲ ἕνα τολμηρὸ ἀιφνιδισμὸ τὰ ἴδια τὰ ἀλλογα τῆς αὐτοκράτειρας.

Μὲ μεγάλη δυσκολία κατῶρθωσαν νὰ τοὺς ἀπικτήσουν τότε ὡς τὴ Λυδία.

Αὐτὴ ἡ προσβολὴ τοῦ ἔθρου, ἡ ὁποία ἔγινε ἐξ αἰτίας τοῦ Σταυρακίου, τὸν ἔκανε νὰ χάσῃ ἐντελῶς τὴν εὐνοία τῆς αὐτοκράτειρας. Τότε ἐκείνος, θλιπόντας πῶς εἶχε ἀποκαλυφθῆ πειὰ, ἔριξε τὸ προσωπεῖο κ' ἀρχίως νὰ ἐνεργῆ σὰν κυρίαρχος. Ἐθέλε μάλιστα μερικὲς αὐτοκρατορικῆς λεγεῶνες νὰ τοὺ ὀρκιστοῦν πίστι καὶ ἀφοσίωσι.

(Ἀκολουθεῖ)

